

vsako neukusno stvar, kar je zopet drugim v korist! Tako ima dandanes pravosodstvo prevažen in časten pomen, da se povzdiguje javna morala in zatira strast ter nesramno izkoriščanje drugega! Kedaj se je kaj enakega pripetilo v dobi starega civ. pravnega reda? Vsem torej služi dobrota vestnega izvrševanja novih zakonov; tudi mali obrtnik ne bo tožil več nepošteno in prenapeto; saj vidi, da sodna morala zatre ves njegov kredit, ako nepravilno toži. Smelo tedaj trdimo, da naše, tej idejalni stroki posvečeno delo in trud donaša stoterni sad in da ublaža huda nasprotstva, ki se rodijo iz našega vsakdanjega, materijalizmu podvrženega življenja.

Dajmo si zapisati te glavne smotre modernega pravosodstva globoko v svoja srca in ne bomo več hrepeneli po starih zakonih, temveč naraščali bodo od leta do leta čestitelji svetišča! S tem pa, da se skrbno in vztrajno izogibamo starim grehom, najbolje pospešujemo vzvišeno naše delo, zajamčeno v novih zakonih, katerim se tudi prilega zlati izrek: »Scire leges non est verba earum tenere, sed vim ac potestatem«. *K. W.*

Kriminalistične šole.

Spisal cand. iur. **Janko Polec.**

I.

Antropologična šola.

(Dalje in konec.)

V eni točki so si bili vsi učenjaki jedini, namreč, da se mora zrušiti ves dosedanji kazensko-pravni sistem, če obvelja Lombrosova nauka o »rojenem hudodelcu«.

V drugih točkah pa jih moramo deliti v dva glavna tabora. V prvem so bili večinoma juristi, vzrastli v Beccarijevi šoli brez smisla za nove potrebe življenja in brez razuma za napredek naravoslovnih znanostij. Ti učenjaki, na čelu jim prof. Lucchini v Bologni, so le »a priori« negirali Lombrosove hipoteze, samo podirali, ne da bi na podlagi lastnih studij popravljali; oni sploh niso trpeli, da bi jih kdo motil pri reševanju njihovih abstraktnih

problemov s pozitivnimi, empiričnimi podatki. Nasprotni tabor je obstojal večinoma le iz nejuristov, statistikov, naravoslovcev, zdravnikov. Tudi ti so bili začetkom po veliki večini »a priori« nasprotni Lombrosovim nenavadnim naukom, vendar so jeli na podlagi lastnih studij skrbno preiskovati trdnost in solidnost njihovih temeljev.

Najslavnejša statistika Nemeč Öttingen in Italijan Mes-sedaglia sta mu očitala, da slonijo njegove studije na pre-majhnem statističnem materialu, da bi bil mogel izvajati take konsekvence; da so njegovi statistični podatki pomankljivi, izbrani le tisti, ki prijajo njegovi teoriji in da ne pove, v koliko slučajih ni našel pri zločincih znakov, katere navaja zanje karakteristične.

Naslednik slavnega Carrare na vseučiliški stolici v Pizi in vodja italijanskih socialistov v rumeni hiši na Monte Citorio, Enrico Ferri se je z vsem mladeniškim ognjem posvetil pro-učevanju 50-letne francoske kriminalne statistike, ki sega od vseh kriminalnih statistik najdalje nazaj, in je te svoje studije priobčil najprvo v Lombrosovem »Archivio di psichiatria, scienze penali ed antropologia criminale« (1880) v članku: »Sui limiti fra diritto penale ed antropologia criminale«. Tukaj dokazuje pi-satelj, da vsi hudodelci nikakor nimajo, kakor misli Lombroso, zločinskih znakov, temveč da jih je našel le pri onih, ki so zvršili posebno velike zločine (roparski umor, rop, »stuprum«), da torej niso vsi rojeni zločinci, ampak le 40% od njih. Na podlagi teh svojih studij deli Ferri hudodelce 1. v rojene, 2. umobolne, 3. zlo-čince iz navade, 4. vsled prilike in 5. iz afekta (»Delinquenti 1. nati, 2. pazzi, 3. per abitudine acquisita, 4. d'occasione,« in 5. »per passione«).

Marsikomu se gotovo zdi čudno, da imenuje Ferri umobolne zločince zajedno z ostalimi hudodelci. Toda priznati moramo, da je v tem oziru Ferrijevo postopanje, kakor hitro veruje v teorijo o rojenem zločincu, popolnoma logično, kajti rojeni zločinci so potem prav tako patologičen pojav, kakor umobolni. Sicer pa sloni vsa ta Ferrijeva razdelba tudi na njegovi teoriji o kazensko-pravni odgovornosti, o kateri razpravlja obširno v svojem delu: »La teoria dell'imputabilità e la negazione del libero arbitrio« (1878). Tukaj zanikuje popolnoma v smislu naturalistov pristo voljo in s tem tudi etično, moralno odgovornost, na mesto katere po-

stavlja socialno odgovornost. Ko bi država vsprejela to teorijo v kazenski zakonik, bi ji bilo po Ferriju mogoče in bi bila opravičena v obrambo človeške družbe, pozvati na odgovor tudi vsled moralno neprištevitega pregreška vsakega, družbi nevarnega človeka in se mu postaviti v bran, prav tako, kakor stori »potnik napram človeku, ki ga na poti napade, ne da bi ga še poprej vprašal, če je morebiti napadalec umobolen«.

Iz Ferrijeve razdelbe zločincev izhaja neposredno teorija njegovega kazenskega sistema, ki naj jemlje v poštev pred vsem različno intenzivnost vzrokov, ki so privedli posamezne vrste hudodelcev k zločinu. Glede družbi najnevarnejših zločincev, rojenih in umobolnih, ki so popolnoma nepoboljšljivi, zahteva njih eliminacijo iz družbe, dosmrten zapor v posebnih zavodih (reprezivni sistem). Podobno naj se ravna z zločinci iz navade, ki sicer niso rojeni hudodelci, katerim je pa prešlo vsled slabega vpliva ječ, zanemarjene vzgoje, zlorabe alkohola itd. nagnenje k zločinu v krv in meso. Ti naj bi se zaprli na nedoločen čas. Pri zadnjih dveh vrstah, pri zločincih iz afekta in vsled posebnih razmer, pa naj bi se vporabljal dosedanji preventivni in poboljševalni sistem, le kazni bi bilo primerno reformirati, kakor zahteva že Lombroso. O tem poslednjem predmetu govori Ferri v razpravi: »I sostitutivi penali (Archivio 1880)«.

Vse te svoje studije je pa Ferri z marsikaterimi dodatki sistematično zbral v svoje veliko delo: »I nuovi orizzonti«, ki je v poznejših izdajah izšlo pod naslovom: »Sociologia criminale«, kar je, kakor bomo pozneje videli, jako značilno za razvitek antropološke šole. Nova v tem delu je njegova glasovita teorija o zakonu kriminalnega nasičenja (»legge della saturazione criminale«). Kakor se po zakonu kemičnega nasičenja v kaki tekočini stopi le natanko določena količina kake tvarine, tako se po Ferrijevih opazovanjih tudi v teh ali onih socialnih razmerah zgodi le natančno določeno število zločinov iste vrste.

Ferrijeve teorije imajo zato veliko važnost, ker tvorijo važen del naukov antropološke šole. Lombroso je namreč takoj pripoznal, da je Ferri s svojimi spisi njegove nauke močno podprl in popravil. Od tega časa je Ferri najzvestejši učenec in najbolj goreč propagator Lombrosove šole. Odkar je Ferri priobčil svoje studije na podlagi francoske statistike, tudi Lombroso sam ne

smatra vseh zločincev za rojene hudodelce, ampak priznava Ferrijevo razdelbo, v kateri pa zavzema »delinquente nato« vendar še važno mesto.

Mej tem časom, ko so večinoma italijanski učenjaki dokazovali Lombrosu več ali manj formalne napake, pritrjujoči v obče njegovim izvajanjem in jih kakor n. pr. Ferri le tu in tam popravljajoči, pečali so se najresnejši in najduhovitejši učenjaki, naravoslovci in juristi, prav intenzivno z jedrom Lombrosovega znanstvenega sistema, z njegovim »rojenim zločincem«. Rezultati vseh teh znanstvenih preiskovanj so skoro brez izjeme Lombrosovo teorijo uničevali.

Na čelu teh učenjakov moramo imenovati zdravnike: prof. Kraepelina v Heidelbergu, autorja izvrstne učne knjige duševnih boleznij, dr. Naekeja, ravnatelja blaznice v Hubertusburgu poleg Lipskega in jako marljivega pisatelja, dr. Kurello; nadalje juriste Gabrijela Tarde, pl. Liszta, Prinsa, van Hamela in še mnogo drugih italijanskih, o katerih bo pa pozneje še obširneje govor. Žalibog, da mi ne dopušča prostor govoriti o vseh teh sila zanimivih raziskavanjih in bojih in da moram omenjati le najvažnejše.

Vsi ti možje, ki so se bavili z Lombrosovim glavnim problemom, teoretiki in praktiki, juristi, zdravniki in naravoslovci soglašajo v tem, da niso našli pri velikem številu zločincev onih »stigmatov«, ki so po Lombrosu značilni za rojenega hudodelca, in pri nobenem vseh, da torej »tipus« rojenega hudodelca, katerega je vstvaril Lombroso, sploh ne eksistira. V resnici je ta Lombrosov tipus nekaj sila relativnega, nedoločnega, izpreminjajočega se.

Lombroso in njegovi pristaši so nas obsuli s celo kopo zločinskih znakov (»caratteri«); če se pa dokaže, da ta ali oni zločinec ni imel teh znakov, Lombroso takoj odgovarja, da še-le več, posebno močno razvitih znakov tvori »tipus«. Na drugi strani je pa Lombroso lojalen in priznava, da je našel sam 3 individue, ki so imeli vse zelo razvite znake zločinca, a jih je njih družabno stališče obvarovalo moralne smrti.

Jeden največjih nemških kriminalistov pl. Liszt pravi¹⁾ po pravici, da si ne more misliti, da bi bili vsi zločini, pregreški

¹⁾ Liszt: Kriminalpolitische Aufgaben. Zeitschr. f. d. ges. Strafr. 1888. in nasl.

in prestopki, tako različni v motivih, namenih in intenzivnosti, produkt istih organskih posebnostij. Omenjeni učenjak trdi, da že samo zategadelj ne veruje na »tipus«, kakor tudi ne na posebno formacijo črepinje morilcev. Kajti morilec ravno tako ni »antropološka jednota«, kakor zločinec sploh ne, ker postane človek morilec lahko iz najrazličnejših motivov.

Gabriele Tarde je opozoril Lombrosa, da je našel pri mnogih ženskah - nezločinkah večino stigmatov prav posebno razvitih, kar je tembolj čudno, ko vendar Lombroso poudarja, da ženski spol zaostaja v zločinstvu za moškim. Lombroso je odgovoril na ta tehten ugovor kar s celo knjigo: »La dona delinquente«, kjer trdi mej drugim, da je prostitucija pri ženski to, kar pri moškem zločin; vstvaril je torej s to svojo trditvijo nekak surogat za zločin, »imaginerno hudodelstvo«, kakor pravi Impallomeni (»Rivista Penale« 31.)

Vendar bi utegnil kdo reči: saj je tudi v navadnem življenju govor o »tipusu« zločinca, saj vidimo pogosto zločinske tipe, tako da jih lahko vajeno oko na prvi pogled za take spozna! Lombrosova teorija mora imeti torej vendar nekaj resnice v sebi! — Tako in jednako so tudi res argumentirali v prilog Lombrosovi teoriji lajiki in učenjaki. Zlasti Francoza Manouvrier in Corre sta obširno razpravljala, da je zločinec telesno gotovo »être à part« in to z vso pravico!

To navidezno uganko je pa rešil prvi Tarde z le njemu lastno duhovitostjo v »Revue philosophique« (junij 1885). Tarde pravi namreč: Kakor večče oko takoj na prvi pogled spozna učenjaka in trgovca, tako ima tudi hudodelec iz navade svoj profesionalni tipus, ki se lahko razloži iz socialnih razmer, v katerih živi tak človek. Ta tipus torej ni vzrok zločinov, ampak narobe zločini provzročajo ta »tipus«.

Vso teorijo o »rojenem hudodelcu« pa je zadel smrtni udarec na antropološkem kongresu v Parizu l. 1889., kjer je tam zbrani cvet učenjakov soglasno odklonil to Lombrosovo lavno podmeno.

Jako zanimivo in značilno je, kako razlaga Lombroso »rojena zločinca«. V prvi izdaji svojega remek-dela »L' uomo delinquente« nam tega čudnega pojava sploh ne razloži, ampak le pravi, da se zločinec in umobolnik jasno razločujeta. V drugi

izdaji se popravlja samega sebe in uči prav nasprotno kakor v prvi, namreč da sta si umobolnik in zločinec jako podobna, če ne jednaka, in pravi, da postane človek zločinec vsled posebne duševne bolezni, takozvane moralne blaznosti (»moral insanity«). Za vzrok te, zločin provzročujoče bolezni pa navaja pisatelj atavizem, vsled katerega se povrne človek takorekoč nazaj v stanje človeka kvaternerne perijode, v stanje divjega, nekultiviranega človeka.

S to razlago Lombroso nikakor ni imel sreče. Novejša medicinska znanost je namreč čisto jasno dokazala, da je teorija o »moral insanity«, katero je nastavil l. 1838. Prichard, popolnoma napačna, da te bolezni sploh ni, ker takozvani moralni gangliji, po Prichardu telesni organ moralnega čuta, katerih degeneracija naj bi provzročila to bolezen, sploh ne eksistirajo. Lombroso je sam izprevidel svojo zmoto in trdi odslej, da epilepsija in »epileptoidične« bolezni sploh povzročujejo stanje »rojenga zločinca«, in navaja za vzrok teh boleznij atavizem, povrnitev v stanje »pračloveka«, pomislil pa ni, da bi človeštva že davno ne bilo na zemlji, ko bi bili vsi naši predniki epileptični! Iz tega se zopet lahko vidi, kako nedolžen, neprecizen je Lombrosov pojem »rojenga zločina«, kako vihravi, izpremenljivi so njegovi nauki!

Toda ko bi vsi ti tehtni ugovori, ki prihajajo iz ust poklicanih veščakov, koga še ne prepričali o nevzdržnosti Lombrosove hipoteze, je ugovor znamenitega italijanskega učenjaka, Angela Vaccara, ravnatelja knjižnice v pravosodnem ministrstvu italijanskem, tako opravičen, tako uničujoč za Lombrosa, da bi bil že sam dovolj močen razrušiti vso stavbo ali vsaj glavni del stavbe Lombrosovega spekulativnega duha, ki hoče biti empiričen, pozitiven! Vaccaro namreč¹⁾ pravi: Kazenski zakoni niso le različni po dôbah in državah, ampak tudi skrajno nepopolni in potrebni zboljšanja. Popolnoma neškodljive čine večkrat jako strogo kaznujejo, a škodljivih, moralno slabih pa pogostem ne. Podoba torej, katero vstvarjajo kazenski zakoni o zločincih in poštenjakih, je konvencionalna, napačna. Antropologi pa so preiskovali le zločince, obsojene po vsakokratnih zakonih, in mislijo, da so s tem našli tipus pravega zločinca.

¹⁾ Vaccaro: »Genesi e funzione« etc.

Velikansko moč tega argumenta so dobro čutili tudi Lombrosovi najožji pristaši. Sosebno Garofalo, svetnik pri kasačijskem dvoru v Rimu, jeden najbolj gorečih Lombrosovih zagovornikov, je skušal moč Vaccarovega ugovora nekoliko oslabiti v svojem delu: »Criminologia«. Priznavajoč sicer izpremenljivost in pomanjkljivost kazenskih zakonikov, priznavajoč, da ga ni zločina, ki bi ne bil pri kakem narodu v kaki dobi ne-kazniv ali še celo hvalevreden v ljudskem mnenju, trdi vendar, da sta v vsakem človeku vkoreninjena dva altruistična čuta — »giustizia« in »benevolenza«. Ravnanje, pregrešek proti tema dvema čutama tvori zločin pri vseh narodih. Ta megljena teorija, ki stoji popolnoma na materijalističnem temelju, zlasti na Spencerjevih modroslovnih naukih, ni skoro nikogar zadovoljila.

Garofalo pa je stopil s tem delom v najožjo zvezō z Lombrosom, tako da obstoja od tega časa znani triumvirat: Lombroso-Ferri-Garofalo, ki je stalno zbran okoli domačega ognjišča, Lombrosovega lista »Archivio itd.« Ti trije možje stoje kljub mnogim diferencam v posameznih vprašanjih že skoro desetletja neomajno skupaj, njih najmočnejša vez pa je teorija o rojenem hudodelcu, na katero navdušeno prisegajo, čeprav je znanost jasno dokazala, da se ne dà vzdržati. Razun teh treh mož danes pač skoro nihče ne veruje nanjo!

Lombroso je torej uničen, bi sodil tedaj marsikdo, njegov glavni nauk je izpodbit, njegova akcija ponesrečena, njegova šola le efemerne važnosti, neznatna epizoda v zgodovini kazenskega prava! Profesor Frassati, oficijalen zgodopisec antropološkično-pozitivistične šole, je v svojem delu: »La nuova scuola del diritto penale in Italia e all'estero« (Turin 1891) sam priznal, da pasiva nove šole presegajo aktiva, tako da ima človek prebravši Frassatijevo knjigo občutek, kakor bi hotel pisatelj reči: »Viel Lärm um nichts«. To Frassatijevo delo so Lombrosovi nasprotniki imenovali »monumento sepolcraire« nove šole.

Čemu torej toliko govoriti o Lombrosu, če je že duševno mrtev! Toda taka sodba in obsodba bi bila skrajno nepravična. Akopram se nahajajo v Lombrosovih in njegove šole naukih, kakor smo videli, marsikatere velike hibe, akopram je hotel vse kazensko pravo potisniti mej naravoslovne vede, akopram se v njegovem sistemu nahajajo vse napake in vsa pretiravanja

naturalistov, vendar ne smemo biti slepi za nevenljive zasluge genijalnega Benečana.

Jedna prvih zaslug Lombrosovih je ta, da je kot pozitivističen učenjak, kot naravoslovec jel grometi proti tisti nezdravi, odreveneli, abstraktni jurisprudenci, »jurisprudenci pojmov«, ki se je udomačila v kazenskem pravu. Italijani nas niso učili sicer prav nič novega povdarjaje, da ni smeti kaznovati pojmov, ampak človeka; spomnili so le-tega zopet juriste, ki so proučujoč Kanta in Hegela, Fichte-ja in Herbarta, Schopenhauerja in Hartmana pozabili na to prevažno načelo; spomnili so jih sicer na jako neprijeten, mogoče nepotrebno hrupen, toda jako vspesen način.¹⁾

Če pa hoče sodnik kaznovati res človeka, tedaj ga mora dobro poznati, poznati njegov duševni in telesni ustroj; mora biti v stanu natančno določiti takozvani objektivni dejanski stan zločina. Za vse to pa je treba sodniku mnogo pripomočkov. Tudi za te je Lombrosova šola poskrbela. Kriminalna antropologija naj nas poučuje o telesnem ustroju zločinca, kriminalna psihologija o duševnem stanju, kriminalni muzeji s svojimi zbirkami pa naj omogočijo sodniku lažje in zanesljivo določiti dejanski stan.

Kriminalna antropologija in psihologija sta dve popolnoma novi, sila važni pomožni znanosti kazenskega prava, kateri je antropologična šola, dejal bi, še-le vstvarila in za katero je nakopičil dragoceno gradivo že sam Lombroso. Obedve znanosti se vedno lepše razvijata in sosebno kriminalna psihologija ima slavnega zastopnika, Krafft-Ebinga. Rezultati krim. antropologije se pa prav vspesno uporabljajo sosebno pri zasledovanju in identificiranju zločincev s pomočjo takozvane antropometrije po Bertillonovem sistemu, ki je razširjen po vsem svetu. Kriminalna antropologija in psihologija sta pogosto predmet predavanj na raznih vseučiliščih; za krim. antropologijo so se pa ustanovile še posebne stolice in sicer najprvo l. 1889. na Clark University v Worcesteru (prof. Mac Donald); l. 1893. na vseučilišču amsterdamskem (prof. Fegelsma); l. 1894. na vseučilišču v Chikagu in l. 1895. na »Institut des hautes études«.²⁾

¹⁾ Liszt: Kriminalpolitische Studien v Zeitschrift etc. 1888 in nasl.

²⁾ Ferri: Sociologia criminale. (1900).

Tudi število kriminalnih muzejev se vedno bolj množi. Kakor povsod je bil tudi tukaj Lombroso vsem v vzgled. Sestavil je prvo tako zbirko v Turinu; sledili so mu: Tenchini v Parmi, Ottolenghi v Sieni, Frigerio v Alessandriji, Zuccarelli v Napolju, Maié v Parizu in Lacassagne v Lyonu. Ti so bili prvi taki muzeji. Odslej se vedno bolj razširjajo in ustanavljajo skoro povsod pri policijskih ravnateljstvih velikih mest, kakor n. pr. na Dunaju, v Berolinu, Hamburgu itd. V kriminalističnem seminarju prof. Liszta v Berolinu se od lanskega leta nahaja tudi taka zbirka; nam najbližji krim. muzej je pa v Gradcu pri kaz. dež. sodišču. Ta muzej, ki ga je bil vestno uredil takratni sodni svetnik, sedaj profesor črnoviškega vseučilišča H. Gross, je žal skoro nepristopen. Za muzej pripravljeni prostori so se namreč porabili za druge namene, tako da se zbirke nahajajo v zaprtih omarah na hodiščih. H. Gross je tudi s svojo velikansko marljivostjo sistematično združil vse te pomožne znanosti v jedno vedo: kriminalistiko. Najlepši sadovi Grosseve marljivosti in nadarjenosti: »Handbuch für Untersuchungsrichter« i. t. d. in »Kriminalpsychologie« so prevedeni na vse kulturne jezike in celo na japonščino.

Kolika važnost se dandanes pripisuje na kriminalni antropologiji, nam bodi v vzgled § 1 zakonskega osnutka republike Ohio (l. 1895), ki se glasi: »Vsakdo, ki je na smrt obsojen, mora trpeti, da se porabi za znanstvene poskuse. Ti poskusi se bodo vršili v korist znanosti in družbe po natanko določenih pravilih in na način, da mu ne bo trpeti nobenih nepotrebnih (!) bolečin.« Tudi na vseučiliščih obiskujejo profesorji s svojimi slušatelji ječe, da ti pri teh kliničnih obiskih spoznavajo zločince. Te obiske so uvedli seveda prvi Italijani Lombroso, Ferri, Ottolenghi, Zerboglio, Zuccarelli, Riccardi in tudi prof. Hiller v Gradcu, ki pelje svoje slušatelje vsako leto ali v Karlau ali pa v Maribor.

Znanstveni in praktični rezultati kriminalistike pa niso le važni kot neobhodno potrebni pripomočki sodnikovi pri preiskavi, glavnih obravnavah, ampak posebno in v prvi vrsti tudi za odmerjenje kaznij in za racijonelno ter ekonomično vporabo kazenskih sredstev. Lombroso in njegova šola so zlasti povdarjali, da pri odmeri kazni ni jemati v poštev, kakor doslej, v prvi vrsti in jedino le velikosti in socialne važnosti zločina, katerega

je izvršil obsojenec, ampak da se je ozirati pred vsem na telesni in duševni ustroj zločincev, na intenzivnost njegovega nagnenja k zločinu. Kazen za hudodelca iz navade bodi povsem drugačna, nego li za zločinca vsled posebne prilike ali razmer in iz strasti, nikakor pa naj ječa ne bo za te, zadnje kategorije zločincev, posebno mladih, nikaka mučilnica, ampak vzgojevališče, kjer naj se moralno padli človek poboljša in navaja k rednemu, moralnemu in delavnemu življenju. Ti postulati sicer niso bili nikakor novi; človekoljubni John Howard je že zanje žrtvoval svoje življenje. Vendar ima Lombrosova šola še prav posebno zaslugo, da je hudodelce natančno razdelila in zahtevala za vsako vrsto posebne ozire pri odmerjenju kaznij. Lombroso je uprav s temi svojimi zahtevami dosegel v legislatorno-praktičnem oziru najlepše vspehe. Moderni kazenski zakoniki so si te Lombrosove ideje popolnoma prisvojili.

Ne najmanjšo zaslugo pa si je pridobil Lombroso, da je uprav s svojo teorijo o rojenem zločincu obrnil pozornost na tisto vrsto zločincev, ki sicer niso umobolni po naukih moderne psihijatrije, ki pa zoper nje vendar ni moči kazensko postopati, ker se njih duševno stanje ne more imenovati normalno. Te vrste ljudje, ki so degenerirani vsled telesnih bolezni, nezmernega uživanja alkohola itd. in so večkrat prav zelo nagneni zločinstvu, a človeški družbi skrajno nevarni, so navadno vedno na poti med ječo, blaznico in prisilno delavnico. Sodniki jih pošiljajo iz ječe v blaznico, ker jih ni moči smatrati za normalne in torej tudi ne kaznovati; psihijatri jih zopet ne trpe v svojih zavodih; prisilne delavnice tudi niso zanje in tako se ti nesrečneži, ki lahko postanejo skrajno nevarni za občno varnost, porivajo toliko časa semtertje, da se oblastva konečno naveličajo vednih preprirov in jih izpuste. Ta prostost pa navadno ne traja dolgo. Vsled novih zločinov nastopajo zopet staro pot. Zakonodajstvo je začelo uprav po vplivu občnega gibanja, katero so povzročile nove kriminalistične šole, obračati svojo pozornost na te ljudi in ustanavljati zanje posebne azile.

Tako nam je Lombroso pri vseh vrstah hudodelcev pokazal najprimernejšo, najvspešnejšo in najkrajšo pot, ki drži do zmage v boju zoper zločince v konkretnih slučajih.

Toda s tem se ta marni človekoljub še nikakor ni zadovoljil. Postavil si je pred vsem za svojo prvo nalogo, da bi kolikor moči pomagal zaceliti veliko rano na telesu človeštva, zločinstvo sploh. Izvršujoč s čudovito marljivostjo to svojo nalogo, pokazal se je pravega medicinca. Lombroso je spoznal, da kriminalna politika boleha za isto hibo, kakor pred nedolгим časom medicina. Kakor se je nekdam zdravil n. pr. glavobol le kakor tak, ne da bi se zdravnik zmenil za razne vzroke glavobola in ga temu primerno zdravil, tako se je tudi n. pr. kriminalna politika borila recimo zoper tatvino le kakor tako zgolj le s kaznimi in to vedno ter v vseh različnih slučajih jednakimi, ne da bi posegla globlje, vprašala po vzrokih moralne gnilobe in začela tukaj pri koreninah zdraviti.

Jedna glavnih Lombrosovih zaslug je, mislim, pač to, da je vedno in povsod pobijal usodno zmoto klasične šole, ki je smatrala zločin v posameznih slučajih za abstraktno jednoto, in da je pokazal, da je zločin skoro vedno produkt individualnega razpoloženja in posebnih socijalnih razmer. S tem svojim naukom je dal kriminalni politiki povsem novo, jedino pravo smer. Po vsem omikanem svetu je danes že razširjeno prepričanje, da je treba začeti boj proti zločinu vse drugače nego doslej, namreč da je treba zamašiti izvirek posameznih zločinov in toka ne še-le zajeziti, ko postane že mogočna reka. Danes pač nihče več ne misli, kakor se je menilo še nedavno, da so najbolj drakonični kazenski zakoniki najbolj vspešno sredstvo proti zločinstvu, marveč danes je splošno mnenje to, da so zdrave socijalne reforme, ki omogočijo n. pr. delavcu primerno eksistenco, da ima dovoljno hrane in primerno stanovanje, da mu ni treba prebiti prosti čas v duševno in telesno pogubnih beznicah in pozabljati svoj obupni položaj v alkoholu, mnogo vspešnejše sredstvo proti hudodelstvu, kakor najhujše kazni.

In uprav jasno dejstvo, da so našli Lombrosovi zdravi terapevtični nauki, bolj kakor vse druge njegove teorije, v principu splošno pritrjevanje, da so se začeli njegovi nauki praktično vporabljeni, najbolj potrjuje trditev, katero smo izrekli v začetku, da so Lombrosovi nauki, da je njegovo kazensko naziranje vzrastlo na modernih tleh, da je Lombroso le spihal iskro, ki je tlela v duhu časa, v mogočen plamen, ki se je, kakor bomo

v drugem članku videli, razširil po vsem ozemlju. Ta očiščujoči plamen je uničil stoletne, trhle nazore, vmes pa tudi marsikateri moderni, prenagljeni Lombrosov nauk. Iz pepela pa se je vzdignil pomlajeni feniks, ki je mogočno nastopil svojo pot v vse kulturne države, povsod vzprejet z velikanskim začudenjem, morda največ radi svojega novega, nenavadno bujnega perja.

Najbolj neprijazen pa je bil vsprejem v kraljestvu »Justitiae«; tu je bil preganjan, zaničevan, teptan; toda ni se dal ugonobiti in ostal je zmagoslaven. Najboljši podaniki »Justitiae« pa so polagoma spoznali, kolikega pomena in kolika dobrota je ta neavbljeni gost za njihovo kraljestvo. In »Justitia« je prišla za pero in prvič poleg svojih najslavnejših podanikov zapisala neizbrisno v zlato knjigo svojega kraljestva ime sina Higijeje: Cesare Lombroso.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Kedaj se naravni odtok gnojnice ali hoja kokoši na sosedov svet znači kakor posest dotične služnosti? Kakšno obrambo ima sosed zoper tak odtok ali kokoši?

C. kr. okrajno sodišče v Škofji Loki je v pravdi tožnika Franceta T. proti Janezu V. zaradi služnostne prostosti s sodbo od 15. oktobra 1900 C 92/00-5 razsodilo:

I. Odbije se tožbena zahteva, da je toženec dolžan pripoznati, da:

1. do tožnikovih parc. št. 702 in 701, spadajočih k tožnikovemu zemljišču vl. št. 12 d. o. S., nima nobene služnostne pravice niti on, toženi, niti njegovo zemljišče vl. št. 104 d. o. S. in tudi ne k temu zemljišču spadajoča parc. št. 57, in posebno, da ste tožnikovi parc. 702 in 701 prosti služnostne pravice, da bi se odtekala na parc. 702 toženčeva gnojnica iz njegovega svinjaka in stranišča in da bi hodile na obe parceli toženčeve kokoši;